

Ἄν ἡ μήτηρ ἐννοῇ ὅτι εἶνε λίαν ἀξιοθαυμάση (ἢ ἐντιμος φίλος, δηλοῦ αὐτῇ τοῦτο), ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐκτελέσῃ τὰ καθήκοντα αὐτῆς, νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὰς παρακλητικὰς, ἢ στενοχωρούσας, ἢ κολακευτικὰς πιέσεις τῶν τέκνων της, ἢ ἂν δὲν δύναται νὰ ὑποφέρῃ τὸν ζωντὸν τῶν παίδων βίον, ἂν εἶνε νευρική, πάσχει κεφαλαλγίαν, καρδιακὸν νόσημα, τότε ἂς ἀφήσῃ τὸ ἔργον τῆς ἀνατροφῆς εἰς ἄλλας χεῖρας. Ἐν τοιαύταις περιστάσεσι πρέπει ἡ μήτηρ νὰ εὐχαριστῇται ἔχουσα παρ' ἐαυτῇ τὰ παιδία εἰς τὸ πρόγευμα, τὸ ἄριστον καὶ τὸ δεῖπνον (ὅποτε ταῦτα εἶνε ὅλως ἀπασχολημένα περὶ τὸ ἐσθίειν), νὰ πηγαίνῃ ἐνίοτε μετ' αὐτῶν εἰς περίπατον, νὰ ὁμιλῇ πρὸς αὐτὰ, νὰ παίζῃ μετ' αὐτῶν, καὶ νὰ παρέχῃ αὐτοῖς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἡδονήν· ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ μένῃ πλησίον τῶν παίδων ἐπὶ τοσοῦτον, ἕως οὗ ταῦτα ἀποβῶνιν εἰς αὐτὴν ὀχληρά, καὶ τὴν κυρίως ἀνατροφὴν ἀνάγκη νὰ ἀναλάβῃ ἕτερός τις.

Γνωρίζω κυρίαν τινά, ἣτις ὅταν τὸ καρχασιὸν της ἐγάλα μέγανως, ἢ (παίζον μετ' αὐτὴν τὴν κούκλαν του) ἐφώνεζε πολὺ, ἐκλείεν αὐτὸ εἰς ἀποκεχωρισμένον, στενὸν γραφεῖον, ὅπου ἄλλως οὐδεὶς διέμενε πλειότερον τοῦ ἀπολύτως ἀναγκαίου χρόνου· ἐποίει δὲ τοῦτο ἡ κυρία, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ θόρυβον, καὶ δὲν ἤξευρε διὰ τίνος ἄλλου μέσου ἠδύνατο ν' ἀπαλλαγῇ. Τοῦτο ὅμως ἦτο σκληρὸν, καὶ ἐβλάψε πολὺ τὸ δυστυχὲς παιδίον. Ὅστις δὲν δύναται νὰ ἀναλάβῃ καὶ ἐκτελῇ τὴν ἀνατροφὴν τῶν παίδων του μετὰ χαρᾶς καὶ ἡδονῆς καὶ μόνον πιεζόμενος ἀνέχεται περὶ ἐαυτὸν παιδία, δὲν πρέπει νὰ περιμένῃ οὐδέποτε χρυσοῦς καρπούς. Ἀλλ' ἂν ἡ μήτηρ εὐθυμὸν καὶ παιδικὴν φύσιν ἔχῃ, δὲν ἐνοχλεῖται δὲ οὔτε ὑπὸ κεφαλαλγίας, οὔτε καρδιακοῦ νοσήματος, καὶ ἂν εἶνε ὑγιής, τότε πρέπει νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸ τῶν παίδων δωμάτιον, εἰς τὸ βασίλειόν της, εἰς τὸν τῆς καλλιεργείας ἀγρὸν της, εἰς τὸν οὐρανὸν της.

Ο ΑΠΕΞΗΡΑΜΕΝΟΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΔΜΟΝΔΟΥ ΑΜΦΟΥ

ΙΒ' *

Τὸ πρῶτον δεῖπνον τοῦ ἀναστάντος.

Ὁ ἄγγελος δὲν ὁ Λέων ἐξαπέστειλεν εἰς τὴν ἐξοχὴν ἵνα καλέσῃ τὴν Κλημεντίναν καὶ τὴν Θεάν της, δὲν ἠδύνατο νὰ φθάσῃ πρὸ τῆς ἐσδόμης ὥρας. Ἐὰν δ' ὑποθέσωμεν ὅτι εὔρεν αὐτὰς περὶ τὴν τράπεζαν, καὶ ὅτι ἐπετάχυναν

* Ἰδ. σελ. 549, 643, 712, 97, 886.

τὸ δεῖπνον ἅμα μαθοῦσαι τὴν χαρμόσυνον τῆς ἀναστάσεως τοῦ Φουγᾶ εἶδον, καὶ ὅτι κατώρθωσαν νὰ εὕρωσιν εὐθὺς ἅμαξαν, θὰ ἀφικνοῦντο εἰς Φονταινεβλὼ πιθανώτατα μεταξὺ τῆς δεκάτης καὶ τῆς ἐνδεκάτης. Ὁ υἱὸς τοῦ κ. Ρενάλτου ἐφχντάζετο μετ' εὐφροσύνης τὴν γοργὴν ἣν ἐμελλε νὰ αἰσθανθῇ ἡ μνηστὴ τοῦ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν θὰ ἐπαρουσίαζεν εἰς αὐτὴν τὸν θαυμαστὸν ἄνδρα, ὃν ἐκείνη μὲν ἔσωσε τοῦ φρικαλέου τάφου, οὗτος δὲ ἀνέστησε κατὰ παράκλησιν τῆς.

Ἐν τούτῳ δὲ ἡ γηραιὰ Γοθὼ ἡ πρὶν μὲν ἀνησυχοῦσα καὶ σκανδαλιζομένη, ἤδη δὲ πλήρης μακαριότητος καὶ γαυριῶσα, παρέτασσε ἐπὶ τῆς τραπέζης δωδεκάδα πινακίων, βοηθουμένη ὑπὸ τοῦ συνδούλου αὐτῆς νέου ὀκτωκαιδεκαετοῦς, ὅστις διεσκέδαζεν αὐτὴν διὰ τῶν λόγων του.

«Καλὰ εἶδες ἐκεῖ, ἅμια Γοθὼ, ἔλεγεν ἀποθέτων ἐπὶ τῆς τραπέζης στήλην βαθέων πινακίων, εἶδες πῶς πετάχτηκε ἔς ἂν τὸν πειρασμὸ κ' ἐξεκούμπησε καὶ ἀστρονόμο καὶ ἔπραχο;

— Ἀίγα τὰ λόγια σου, ὅταν μιλήσῃ γιὰ τὰ φεντικά!

— Νὰ δὰ ἡ ὥρα νὰ μας γείνη καὶ ἀφεντικὸ ἢ ἀφεντικά του. Δὲς τὴν ὥρα μᾶς ξεφυτρύνουν καὶ καινούργια ἀφεντικά. Νὰ σου πῶ κάλλια τῶχ' νὰρχοῦντανε δούλοι νὰ μας μεταπιάνουν· μᾶς φτάνουν πιά τὰ φεντικά.

— Περίδρομος! Ὅταν δίνουν χαρίσματα εἶνε καλὰ τὰ φεντικά. Αἶ;

— Κι' ἄμμέ! πενήντα κάπου κουβάδες ἀνέσερνε τόσαις ὥραις γιὰ νὰ τον σιγοβράσωμε τὸ συνταγματάρχη, κι' ἀνάθεμα ἔς τὸ τσακισμένο ποῦ θὰ ἔδω ἀφ' τὸ χέρι του. Ἀγκαλὰ καὶ ποῦ νὰ ταῦρη ὁ κακορρίζικος; Ἐγὼ λέω πῶς θ' ἄρχεται ἀφ' τῆς ἀναπαραδιάς τὸν τόπο. Τί λές, ἅμια Γοθὼ;

— Δὲν εἰζέρεις τί λές. Αὐτὸς θὰ κληρονομήσῃ δὲν εἰζέρω πόσ' ἀπὸ 'να συγγενῇ του ποῦ τον ἠδίκησε καὶ τοῦραγε τὸ ἔχειν του.

— Νάχομαι καλὸ ῥώτημα, ἅμια Γοθὼ, σὺ ποῦ ἔχεις τὴ Σύναψιν δις τὴν ὥρα ἔς τὸ χέρι σου, δὲν μου λές ποῦ νάταν ἄρχ' ἢ ψυχὴ τοῦ συνταγματάρχη τόσους χρόνους ποῦ λειπεν ἀφ' τὸ κορμί του;

— Ποῦ ἄλλου, παρὰ ἔς τὸν Οὐρανό.

— Καὶ δὲν τον ἄρωτᾷς μὴν εἶδε τὸν Μπατίστα σου, τὸ σκορδόπιστο ποῦχες ἔς τὰ τριανταεπτὰ, ποῦ ἡγεμνοβολίστηκεν ἀπὸν ἀφ' τὸ δῶμα; Δὲν εἶνε τρόπος νὰ μὴν ἀνταμωθῇκαν ἐκεῖ ἀπάνω.

— Μπρὲ καλὰ λές καμμένε μου! Θάνῃδω ἀπόψε ἔς τὴν κάμερή του νὰ τον ἄρωτῇξω τὸ συνταγματάρχη, καὶ ἂν εἰζέρῃ θὰ μου πῇ, γιὰτὶ εἶν' ἄνθρωπος ἀπερηφάνευτος. Μὰ δὲ φοβᾶσαι τὸ Θεό; τί τρίψιμο ἔκαμες τῶν ἀσημένιῳ μαχαίριῳ; Κακορρίζικιά!

Ἐν ᾧ δ' ἐλέγοντο ταῦτα ἐν τῷ ἐστιατορίῳ, οἱ προσκεκλημένοι ἤρχοντο εἰς τὴν αἴθουσαν, ἔνθα ἐκάθηντο ἡ οἰκογένεια Ρενάλτου, μετὰ τοῦ ἱατροῦ Νιμπὸρ καὶ τοῦ συνταγματάρχου. Παρέστησαν δ' ἐκ διαδοχῆς εἰς τὸν Φουγᾶν ὁ δήμαρχος, ὁ ἱατρὸς Μαρτοῦ, ὁ συμβολαιογράφος Βοννιδέτος, ὁ ἀρχι-

τέκτων Ὠδρέτης καὶ τρία μόνον τῶν μελῶν τῆς ἐκ Παρισίων ἐλθούσης ἐπιτροπῆς, τῶν τριῶν ἑτέρων ἀναγκασθέντων νὰπέλθωσιν εἰς Παρισίους πρὸ τοῦ δείπνου. Πάντες δ' οἱ συνδικτυμένοις ἤσαν πῶς συνεσταλμένοι, διότι αἱ πλευραὶ των αἱ ὑπὸ τῶν πρώτων κινήσεων τοῦ Φουγά καταμεμωλωπισμένοι, μονονουχὶ ἔλεγον εἰς αὐτοὺς ὅτι ἔμελλον νὰ συμφάγωσι μετὰ παράφρονος ἴσως ἀνθρώπου. Ἀλλ' ἡ περιεργία ὑπερίσχυσε τοῦ φόβου· ὁ δὲ συνταγματάρχης μετ' οὐ πολὺ ἐνεθάρρυνεν αὐτοὺς φιλοφρόνως δεξιούμενος τοὺς πάντας, καὶ αἰτῶν συγγνώμην διότι προσηνέχθη τὴν πρώτην ὡς ἀνθρώπος ἀκαταλόγιστος. Ἐλάλησε πολὺ, πέρα ἴσως τοῦ δέοντος, ἀλλὰ μετὰ τοσούτης εὐφροσύνης πάντες ἤκουοντο, καὶ οἱ λόγοι του τοσούτην εἶχον ἀξίαν ἕνεκα τοῦ παραδόξου τῶν περιπετειῶν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὥστε ὁ συνταγματάρχης ὑδοκίμησε τὰ μάλιστα. Τῷ εἶπον δὲ ὅτι ἐκ τῶν πρωτίστων ὁργάνων καὶ αἰτίων τῆς ἀνκατάστασός του ἦτο ὁ ἰατρός Μαρτοῦ καὶ ἄλλος τις, ὃν ὑπεσχέθησαν ὅτι θὰ τῷ συστήσωσι βραδύτερον. Εὐχαριστήσας δὲ τῷ Μαρτοῦ ἠρώτησε πότε θὰ δυνηθῇ νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του καὶ πρὸς τὸν ἕτερον, ὁ δὲ Λέων ἀπεκρίνατο «Ἐλπίζω ὅτι θὰ τον ἴδῃτε ἀπόψε».

Εἰς μόνος ἀνεμένετο πλέον, ὁ συνταγματάρχης τοῦ 23ου συντάγματος τοῦ πεζικοῦ, ὁ κ. Ῥολλὼν. Ἦλθε δὲ οὐχὶ ἄνευ πολλῆς δυσχερείας διασχίζων τὰ κύματα τοῦ λαοῦ τοῦ συνωθουμένου ἔξω κατὰ τὴν ὁδόν. Ἦτο δὲ ἀνὴρ πεντεκαίτεσσαρακοντούτης, βραχυλόγος, εἰλικρινὲς ἔχων τὸ πρόσωπον, τὴν κόμην ὀλίγον τι πολιάν, ἀλλὰ τὸν μύστακα καστανόχρουν καὶ πυκνὸν καὶ ἀνεστραμμένον καὶ εὖ ἔχοντα. Ἐλάλει ὀλίγα μὲν ἄλλ' ὀρθά, ἐγίνωσκε πολλὰ ἄλλὰ δὲν ἐμεγαλαύχει· συντόμως εἰπεῖν ἦτο λαμπρὸν παράδειγμα καὶ πρότυπον συνταγματάρχου. Ἐλθὼν κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν Φουγάν ἔτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πρὸς ἀρχαῖον φίλον καὶ εἶπεν· «Ἀγαπητέ μοι συνάδελφε, ἡ ἀνάστασις σου πολὺ συνεκίνησε καὶ ἐμέ καὶ τὸ σύνταγμα μου. Τὸ εἰκοστὸν τρίτον σύνταγμα, οὗ σεμνύνομαι ὡς ἀρχηγός, χθὲς μὲν σὲ ἐσέβετο ὡς τινα τῶν προγόνων του, ἀπὸ τῆς σήμερον δὲ θὰ σὲ ἀγαπᾷ ὡς ἐπιστήθιον φίλον». Οὐδὲν εἶπεν, ὡς βλέπετε, ὁ συνταγματάρχης Ῥολλὼν περὶ τῆς πρωΐνης σκηνῆς, καθ' ἣν κατεπατήθη καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν ἄλλων.

Ὁ δὲ Φουγάς ἀπεκρίθη πρεπόντως μὲν ἀλλὰ μετὰ τινος ψυχρότητος· «Ἀγαπητέ μοι συνάδελφε, εἶπε, σ' εὐχαριστῶ διὰ τὰγαθὰ σου αἰσθήματα. Εἶνε πολὺ παράξενον ὅτι ἡ εἰμαρμένη μὲ φέρει καταντικρὺ τοῦ διαδόχου μου ἴσα ἴσα τὴν πρώτην στιγμὴν, καθ' ἣν ἀνοίγω τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ βλέπω τὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Διότι τέλος πάντων οὔτε ἀπέθανα, οὔτε στρατηγὸς ἔγεινα, οὔτε μετετέθην, οὔτε ἀπώστρατος εἰμι, καὶ ὅμως βλέπω ἄλλον ἀξιοματικόν, ἀξιώτερόν μου ἀναμφιδόλως, ἀρχηγὸν τοῦ λαμπροῦ μου εἰκοστοῦ τρίτου συντάγματος. Ἀλλ' ἔάν, ὡς πέποιθα, τὸ σύνθημά σου εἶνε «Τιμὴ καὶ ἀνδρεία» οὐδὲν δικαίωμα ἔχω νὰ παρκαπονοῦμαι, καὶ τὸ σύνταγμα εἶνε εἰς καλὰς χεῖρας».

Παρατέθη ἡ τράπεζα καὶ ἡ κυρία 'Ρενάλτου λαβοῦσα τὸν βραχίονα τοῦ Φουγά μετέβη εἰς τὸ ἐστιατόριον παρακολουθούντων πάντων τῶν προσκεκλημένων· καὶ τὸν μὲν συνταγματάρχην ἐκάθισε δεξιὰ της, τὸν δὲ ἱατρὸν Νιμπὸρ ἀριστερά, ἐκατέρωθεν δὲ τοῦ κ. 'Ρενάλτου ἐκαθέσθησαν ὁ συνταγματάρχης 'Ρολλὼν καὶ ὁ δήμαρχος, οἱ δὲ ἄλλοι συνδαιτυμόνες ὅπου ἔτυχεν ἕκαστος καὶ ἄνευ πολλῶν φιλοφρονήσεων.

Ὁ Φουγάς κατεβρόχθιζε τὰ πάντα μετ' ἀνηκούστου ὀρέξεως, ἔπινε δὲ ἀναλόγως. «'Αξιότιμε κύρια 'Ρενάλτε, ἔλεγε, μὴ τρομάζης βλέπων με ἐπιπίπτοντα κατὰ τῶν φαγητῶν. Ἀπαράλλακτα πάντοτε ἔτρωγον· ἐκτὸς μόνον κατὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐκ τῆς 'Ρωσίας. Ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ σκεφθῇτε ὅτι χθὲς ἐκοιμήθην νῆστις ἐν Λίμπεμφελδ».

Παρακάλεισε δὲ τὸν ἱατρὸν Νιμπὸρ νὰ τῷ διηγηθῇ διὰ τίνων περιπετειῶν κατήντησε νὰ ἔλθῃ ἀπὸ Λίμπεμφελδ εἰς Φονταινεβλῶ.

«'Ενθυμεῖσκι, εἶπεν ὁ ἱατρὸς, γέροντά τινα Γερμανὸν ὅστις ἐχρησίμευσεν ὡς διερμηνεὺς σου ἐν τῷ πολεμικῷ συμβουλίῳ ὅπερ σ' ἐδίκησε;

— Τὸν ἐνθυμοῦμαι πολὺ καλῶ. Αὐτὸς γέρων! εἶχε καὶ φανάκην χρώματος μελιτζάνης. Καὶ δὲν θά τον λησμονήσω ποτέ μου, διότι δὲν ὑπάρχουν δύο ὁμοίαι φανάκι τοῦ χρώματος τῆς ἰδικῆς του.

— Λοιπὸν ὁ γέρων ἐκεῖνος μὲ τήν, πῶς την εἶπες, μελιτζανόχρουν φανάκην, ἢ ἄλλαις λέξεσιν ὁ διάσημος ἱατρὸς Μάιζερ αὐτὸς σε διετήρησε.

— Καὶ ποῦ εἶνε; Θέλω νὰ τον ἴδω νὰ ριφθῶ εἰς τὰς ἀγκάλας του, νὰ τῷ εἶπω. . . .

— Εἶχεν ὑπερβῇ τὸ ἐξηκοστὸν ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας του ὅτε σ' ἔκαμε τὴν μικρὰν ταύτην ἐκδούλευσιν. Θὰ ᾔτο σήμερον ἑκατὸν δεκαπέντε ἐτῶν, ἐὰν ᾔθελε νὰ περιμένῃ τὰς εὐχαριστίας σου.

— Ὡστε δὲν ὑπάρχει πλέον! Ὁ θάνατος μοῦ τον ἔκλεψε.

— Δὲν ἔμαθες ἀκόμη ὅ τι τῷ ὀφείλεις. Ἐκληροδότησεν εἰς σὲ τῷ 1824 τριακοσίας ἐβδομηκοντα πέντε χιλιάδας φράγκων, ὧν εἶσαι νόμιμος κτήτωρ. Ἐπειδὴ δὲ κεφάλαιον τοκιζόμενον πρὸς πέντε τοῖς ἑκατὸν διπλασιάζεται μετὰ δεκατέσσαρα ἔτη τῇ βοήθειᾳ τοῦ ἀνατοκισμοῦ, εἶχες τῷ 1838 τὸ εὐτελέστατον ποσὸν ἑπτακοσίων πενήκοντα χιλιάδων φράγκων, τῷ δὲ 1852 ἐν ἑκατομμύριον καὶ ἥμισυ. Τέλος ἐὰν ἔχῃς διάθεσιν νὰ φήσῃς τὰ κεφάλαιά σου εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἐκ Δανσίκης Νικολάου Μάιζερ, ὁ ἔντιμος οὗτος κύριος θά σοι ὀφείλῃ τρία ἑκατομμύρια ἀρχομένου τοῦ 1866 τουτέστι μετὰ ἑπταετίαν. Ἀπόψε θά σοι δώσωμεν ἀντίγραφον τῆς διαθήκης τοῦ εὐεργέτου σου, ἥτις εἶνε ἔγγραφον διδασκτικώτατον, ὅπερ δύνασαι νὰ μελετήσῃς ἀφ' οὗ κατακλιθῇς.

— Μετὰ χαρᾶς θά το ἀναγνώσω ἀπεκρίθη ὁ Φουγάς. Ἀλλὰ τὸ χρῆμα δὲν μου θαμβώνει τοὺς ὀφθαλμούς, διότι ὁ πλοῦτος εἶνε πατὴρ τῆς μαλθακότητος. Ἐγὼ! νὰ σήπωμαι ἐν τῇ χανότητι καὶ τῇ ἀργίᾳ ὡς Σουβαίτης!

Νὰ ἐκθελύνω τὰς αἰσθήσεις μου κατακείμενος ἐπὶ στρώματος ῥόδων, ποτέ !
Ἡ ὁσμὴ τῆς πυρίτιδος μοὶ εἶνε προσφιλεστέρα πάντων τῶν ἀρωμάτων τῆς
Ἀραβίας. Ἡ ζωὴ θά μ' εἶνε ἄχρηστος καὶ ἀνούσιος, ἐὰν παραιτήσω τὸν μεθυ-
στικὸν θόρυβον τῶν ὀπλων. Καὶ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν θά σας εἴπωσιν ὅτι ὁ
Φουγάς δὲν βαδίζει πλέον εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, δύνασθε νὰ ἀποκρι-
θῇτε μετὰ θάρρους ὅτι : «Ὁ Φουγάς δὲν ὑπάρχει πλέον !»

Καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν συνταγματάρχην τοῦ εἰκοστοῦ τρίτου συντάγμα-
τος κ. Ῥολλὼν τῷ εἶπε :

«ὦ σύ, προσφιλέστατέ μοι συνάδελφε, εἰπὲ εἰς αὐτοὺς ὅτι ὁ αὐθάδης τύ-
φος τοῦ πλούτου εἶνε μυριάκις ὀλιγώτερον γλυκὺς τῆς αὐστηρᾶς ἀπλότητος
τοῦ στρατιώτου ! τοῦ συνταγματάρχου μάλιστα ! Οἱ συνταγματάρχαι εἶνε
βασιλεῖς τοῦ στρατοῦ. Καὶ ὁ συνταγματάρχης εἶνε μὲν κατώτερος τοῦ στρα-
τηγῶ, ἀλλ' ὅμως ἔχει τι ἀνώτερον καὶ ὑψηλότερον. Διότι συζῇ πλείονον
χρόνον μετὰ τοῦ στρατιώτου καὶ οἰκειότερον εἶνε πατήρ, κριτής, φίλος τοῦ
συντάγματός του. Τὸ μέλλον ἐκάστου τῶν ἀνδρῶν του κεῖται εἰς τὰς χεῖρας
αὐτοῦ, ἡ σημαία φυλάσσεται ἐν τῇ σκηνῇ του ἢ ἐν τῷ δωματίῳ του, οὕτως
ὥστε συνταγματάρχης καὶ σημαία εἶνε συνηνωμένα, καὶ ἐκεῖνος μὲν εἶνε τὸ
σῶμα, αὕτη δὲ εἶνε ἡ ψυχὴ !»

Παρεκάλεισε δὲ τὸν συνταγματάρχην Ῥολλὼν νὰ τῷ συγχωρήσῃ νὰ ὑπάγῃ
νὰ ἐπανίδῃ καὶ ἀσπασθῇ τὴν σημαίαν τοῦ εἰκοστοῦ τρίτου συντάγματος.

«Θά την ἰδῇς αὖριον τὸ πρῶν, ἀπεκρίθη ὁ Ῥολλὼν, ἐὰν τύχω τῆς τιμῆς
νὰ δεχθῇς τὴν πρόσκλησίν μου νὰ συγγευματίσωμεν ἐν τῇ κατοικίᾳ μου
μετὰ τινων τῶν ἀξιωματικῶν μου».

Τὴν πρότασιν τοῦ Ῥολλὼν ἀπεδέξατο ὁ Φουγάς ἐνθουσιῶν, μυρίας δ' ἀ-
πέτεινεν ἐρωτήσεις περὶ πάντων τῶν εἰς τὰ στρατιωτικὰ ἀναφερομένων ζη-
τημάτων καὶ ἐφευρέσεων· καὶ τινες μὲν αὐτῶν κατενόησεν εὐκόλως, ἀλλὰ
μᾶλλον προσεπάθησαν νὰ τῷ ἐξηγήσωσι τὸ ῥαβδωτὸν τηλεδρόνον, διότι δὲν
ἦτο δεινὸς περὶ τὰ τοῦ πυροβολικοῦ· ἀλλ' ὅμως ὡμολόγει ὅτι ὁ Ναπολέων
πλείστας τῶν νικῶν του ὤφειλεν εἰς τὸ λαμπρὸν αὐτοῦ πυροβολικόν.

Ἐν ᾧ δὲ τὰ ἀπειράριθμα ὀπτὰ κρέατα τῆς κυρίας Ρενάλτου διεδέχοντο
ἄλληλα ἐπὶ τῆς τραπέζης, ὁ Φουγάς ἠρώτησε, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ παύσῃ
οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἢ συνεχῆς τῶν ὀδόντων του ἐργασία, τίνας ἦσαν οἱ ἀξιοὶ
λόγου τοῦ ἔτους ἐκείνου πόλεμοι, πόσα ἔθνη εἶχεν ἡ Γαλλία ὑποχείριον καὶ
ἐὰν τέλος ἐσκέπτετο νὰ ἐπαναλάβῃ τοὺς πρὸς καθυπόταξιν τῆς οἰκουμένης
διακοπέντας πολέμους. Αἱ περὶ πάντων τούτων πληροφορίες δὲν ἦσαν μὲν
πολὺ εὐάρεστοι, ἀλλὰ δὲν ἀπῆλπισαν ὅμως τὸν Φουγάν.

«Καλὰ ἔκαμα καὶ ἦλθα, ἀνεφώνησε, διότι ὑπάρχει ὡς βλέπω ἐργασία».

Οἱ κατὰ τὴν Ἀφρικὴν πόλεμοι οὐδόλως τὸν ἐψυχαγώγησαν, καί τοι τὸ
εἰκοστὸν τρίτον σύνταγμα ἔδρεψεν ἐκεῖ κάτω δάφνας καὶ δόξαν οὐκ ὀλίγην.

«ὦς σχολαῖον εἶνε καλὴ ἡ Ἀφρικὴ, ὑπέλαβεν ὁ Φουγάς. Διότι ἐκεῖ ἄλλως

πως μορφοῦται ὁ στρατιώτης ἢ ἐν τοῖς κήποις τοῦ Τίβολι ὀπισθεν τῶν με-
σοφορίων τῶν ὑπηρετριῶν. Ἀλλὰ τί διάβολον περιμένουν καὶ δὲν ἀπολύουν
ἑκατὸ χιλιάδας στρατιωτῶν εἰς τὰ νῦν τῆς Ἀγγλίας; Ἡ Ἀγγλίς εἶνε ἡ
ψυχὴ τῆς συμμαχίας, τῶν φρονίμων ὀλίγα!»

Πόσας δὲ δικαιολογίας ἠναγκάσθησαν νὰ τῷ εἴπωσιν ἵνα ἐννοήσῃ τὰ κατὰ
τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον, καθ' ὃν Ἕλληες καὶ Γάλλοι συμμαχήσαντες συνε-
πολέμησαν κατὰ τῶν Ῥώσων.

«Ὑμεῖς, ἔλεγε, νὰ κτυπήσωμεν τοὺς Ῥώσους, διότι μ' ἔκαμαν νὰ φάγω
τὸν λαμπρότατόν μου ἵππον. Ἀλλὰ οἱ Ἕλληες εἶνε μυρϊκίς χειρότεροι, καὶ
ἂν ὁ νέος ἐκείνος (Ναπολέον ὁ Γ') δέν το εἰξεύρῃ, ἐγὼ νὰ το εἰπῶ. Μὲ
τοὺς Ἕλληες δὲν εἰμποροῦμεν πλέον ἡμεῖς νὰ κάμωμεν χωρὶς μεθ' ὅσας
ἐπραξάν εἰς τὴν Ἀγίαν Ἐλένην! Ἐάν ἐγὼ ἦμην ἐν Κριμαίᾳ ἀρχιστράτη-
γος, θὰ κατασυνέτριβον βεβιαίως τοὺς Ῥώσους, ἀλλ' ἔπειτα ὁμοῦς θὰ ἐστρε-
φόμην κατὰ τῶν Ἕλλήνων καὶ θὰ τοὺς κατεπόντιζα εἰς τὴν θάλασσαν, ἥτις
εἶνε καὶ τὸ στοιχεῖόν των».

Τῷ διηγήθησαν λεπτομερείας τινὰς περὶ τῆς ἰταλικῆς ἐκστρατείας καὶ
μετ' ἀγαλλιόσεως ἔμαθεν ὅτι τὸ εἰκοστὸν τρίτον σύνταγμα ἐγένετο κύριον
προβόλου τινός, παρόντος καὶ τοῦ στρατάρχου δουκὸς τοῦ Σολφερίνου.

«Τοιοῦτο πάντοτε ἀνεδείχθη, εἶπε κλαίων καὶ καλύπτων τὸ πρόσωπον
διὰ τοῦ χειρομάκτρον, τὸ ἀρειμάγιόν μου εἰκοστὸν τρίτον σύνταγμα! Ἡ
θεὰ Νίκη τὸ ἐσκίασε διὰ τῶν πτερύγων τῆς».

Ἀλλὰ τὸ μάλιστα ἐκπλήξαν τὸν Φουγᾶν, ἦτο ὅτι τοσοῦτον σπουδαῖος
πόλεμος ἐληξεν ἐν τοσούτῳ βραχεῖ διαστήματι. Ἐδέησε δὲ νὰ τον διδάξωσιν
ὅτι πρό τινων ἐτῶν ἐφευρέθη τὸ μυστήριον τοῦ νὰ μεταφέρῃ τις ἑκατοντα-
κισχιλίους ἄνδρας ἐντὸς τεσσάρων ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου τῆς Εὐρώπης
εἰς τὸ ἕτερον.

«Καλὰ, ἔλεγε, τὸ παραδέχομαι. Ἀλλὰ ἀπορῶ πῶς ὁ αὐτοκράτωρ δέν το
ἐπενόησε τῷ 1810, διότι ἐκεῖνος εἶχεν ὅλα τὰ μέσα. Ἀλλὰ ὅπως δὴ ποτε
οἱ Αὐστριακοὶ ὑπερησπίσθησαν καὶ δέν εἶνε δυνατόν νὰ ἐφθάσατε εἰς Βιέννην
εἰς ὀλιγώτερον τῶν τριῶν μηνῶν.

— Τῷ ὄντι δὲν ἐπήγαμεν τόσον μακράν.

— Δὲν προσχωρήσατε μέχρι Βιέννης;

— Ὁχι.

— Καὶ ποῦ λοιπὸν ὑπεγράφη ἡ εἰρήνη;

— Ἐν Βιλλαφράγκα.

— Ἐν Βιλλαφράγκα; Ἡ Βιλλαφράγκα λοιπὸν εἶνε πρωτεύουσα τῆς Αὐ-
στρίας;

— Ὁχι, εἶνε χωρίον τῆς Ἰταλίας.

— Κύριε, δὲν παραδέχομαι νὰ ὑπογράφωνται αἱ συνθήκαι πουθενὰ ἄλλου
παρὰ μόνον εἰς τὰς πρωτεύουσας. Τοιαύτη ἦτο ἡ ἀρχὴ ἡμῶν, τὸ ἄλφα, ἡ

πρώτη παράγραφος τῆς Θεωρίας. Ὡς φαίνεται ὁ κόσμος μετεβλήθη πολὺ ἀφ' οὗτου ἐγὼ λείπω. Ὑπομονή!»

Ἐνταῦθα χάριν τῆς ἀληθείας ὀφείλω νὰ εἶπω ὅτι ὁ Φουγάς ἦλθεν, ὡς λέγομεν, εἰς εὐθυμίαν κατὰ τὴν ἐπιδόρπια. Εἶχε πῖσι καὶ φάγει ὡς Ὀμηρικὸς ἥρως καὶ εἶχε δημηγορήσει πλειότερον καὶ τοῦ Κικέρωνος κατὰ τὰς καλὰς αὐτοῦ ἡμέρας. Οἱ καπνοὶ τοῦ οἴνου, τοῦ κρέατος καὶ τῆς εὐφραδείας ἀνέβησαν εἰς τὸν ἐγκέφαλόν του καὶ ἔγεινεν οἰκειότατος, ὁμιλητικώτατος καὶ τόσας ἐξεστόμισε φλυαρίας, ὥστε δι' αὐτῶν τεσσαράκοντα ἀνεμόμυλοι θὰ ἠδύναντο νὰ κινήθωσιν. Ἡ μέθη του οὐδὲν εἶχε τὸ ζυῶδες καὶ βήκυσον, οὐδὲν τὸ ἀναξιοπρεπές, ἦτο ἀπλῶς ἐκχύλισμα πνεύματος νεκροῦ, ἀγαπῶντος, μεγαλυχουντος καὶ ἀτάκτου. Προέπιε δὲ πεντάκις ἢ ἑξάκις ὑπὲρ τῆς δόξης, ὑπὲρ τῆς ἐπεκτάσεως τῶν ὁρίων, ὑπὲρ τοῦ ἐξολοθρευμοῦ καὶ τοῦ τελευταίου Ἀγγλοῦ, ὑπὲρ τῆς αἰδοῦς Μάρς τῆς ἐλπίδος τῆς γαλλικῆς σκηνῆς, ὑπὲρ τῆς εὐχισθησίας καὶ συμπληθείας, δεσμῶν εὐθραύστων μὲν, ἀλλὰ πολυτίμων καθ' ὃ συνδεόντων τὸν ἀγαπῶντα πρὸς τὸ ὑπακείμενον τῆς ἀγάπης του, τὸν πατέρα πρὸς τὸν υἱόν, τὸν συνταγματάρχην πρὸς τὸ σύνταγμα του!

Τὸ ὕψος αὐτοῦ μίγμα ἀλλόκοτον οἰκειότητος καὶ ἐμφάσεως προὐκάλεσεν οὐχὶ ἄπαξ τὸ μαιδίαμα τῶν ἀκροατῶν του. Τοῦτο δὲ παρατηρήσας ἐκεῖνος ἠεθάνθη ἐν τῷ μυχῷ τῆς καρδίας του γεννώμενον σπέρμα δυσπιστίας καὶ ὑποψίας. Ἐνίστατο δὲ καὶ ἡρώτα ἐκυτὸν γεγονυῖα τῇ φωνῇ μήπως οἱ παρόντες κατεχρῶντο τῆς ἀφελείας καὶ ἀπλότητός του.

«Ἀλλοῖμονον, ἔλεγεν, ἀλλοῖμονον εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι θὰ τοὺς ἔλθῃ ὄρεξις νὰ μοι πουλήσουν τὸν κοῦκκο γι' ἀηδονί! Ὁ κοῦκκος θὰ γείνη βόμβρα καὶ θὰ σκάτῃ καὶ θὰ κατερηνώσῃ τὰ πέριξ!»

Μετὰ τοιοῦτους λόγους τὸ μόνον ὑπολειπόμενον εἰς αὐτὸν ἦτο νὰ κατακυλισθῇ ὑπὸ τὴν τράπεζαν καὶ τὴν τοιαύτην λύσιν τοῦ δράματος οἱ πάντες προέβλεπον. Ἀλλ' ὁ συνταγματάρχης ἦτο ἐκ τοῦ γένους τῶν ῥωμαλέων ἐκείνων ἀνδρῶν, τῶν συνειθισμένων εἰς πλείστας ὁσας ὑπερβολὰς καὶ παραφοράς, τῶν ὡσχύτως ἀπτοήτων καὶ πρὸ τῆς ἡδονῆς καὶ πρὸ τοῦ κινδύνου καὶ πρὸ τῶν πόνων. Ὅτε δὲ ἡ οἰκοδόσποινα ἐκίνησε τὴν καθέδραν τῆς ὑποδηλοῦσας ὅτι τὸ δεῖπνον ἔληξεν, ὁ Φουγάς ἀνηγέρθη ἄνευ τινὸς δυσκολίας, ἔκκριψε τὸν βραχίονα χαριέντως καὶ ὠδήγησε τὴν γείτονά του εἰς τὴν αἴθουσαν. Τὸ βάδισμά του ἦτο πως δύσκαμπτον καὶ ἀλύγιστον, ἀλλ' ἐβάδιζε κατ' εὐθείαν, οὐδ' ἐλάχιστον προσπταίων. Ἦπιε δύο κυκθίσκους καφέ καὶ οὐκ ὀλίγα πνευματώδη ποτὰ, μεθ' ὃ ἤρξατο συνδιαλεγόμενος λογικώτατα καὶ ὀρθότατα. Περὶ τὴν δεκάτην δὲ ὥραν, τοῦ ἱατροῦ Μαρτοῦ δηλώσαντος ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰκούσῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ συνταγματάρχου, οὗτος προθύμως ὑπήκουσε, καὶ ἀφ' οὗ εἶπε καὶ τῷ ἔφερον ποτήριον σκαγχρώδους ὕδατος καὶ πάντες ἐκάθησαν κύκλῳ αὐτοῦ, ἐξεφώνησε τὸν ἐπόμενον λόγον, οὗ τὸ ἀπηρχαιωμένον πως ὕψος ἐπικαλεῖται τὴν ὑμετέραν ἐπιείκειαν.

ΙΓ'

Ὁ Φουγᾶς διηγείται τὴν ἱστορίαν του.

« Μὴ προσμένετε ὅτι θὰ στολίσω τὴν διήγησίν μου διὰ τῶν ἀνθέων ἐκείνων ἅτινα εἶνε μᾶλλον εὐάρεστα ἢ διαρκῆ, δι' ὧν ἡ φαντασία κοσμεῖται ἐνίοτε θέλουσα νὰ ψιμυθιώσῃ τὴν ἀλήθειαν. Γάλλος καὶ στρατιώτης ἀγνοῶ κατὰ διπλοῦν λόγον τὴν ὑπόκρισιν. Ἡ φίλιὰ μ' ἐρωτᾷ καὶ ἡ εἰλικρίνεια θᾶποκριθῇ.

» Ἐγεννήθην ἐκ γονέων πτωχῶν μὲν ἀλλ' ἐντίμων, παρὰ τὸ κατώφλιον τοῦ γονίμου καὶ ἐνδόξου ἐκείνου ἔτους 1789, ὅπερ ἐφώτισε τὴν Ἑθνικὴν Συνέλευσιν δι' αὐγῆς ἐλευθερίας. Πατρίς μου ὑπῆρξεν ἡ Μεσημβρία καὶ ἐψέλλισα ἐν τῇ κοιτίδι τὴν φιλότατην τῶν τρουβαδούρων γλῶσσαν. Ἡ ζωὴ μου ἠγοράσθη διὰ τῆς ζωῆς τῆς μητρός μου. Ὁ πατήρ μου ἔχων μικρὸν τινα ἀγρὸν ἔδρεχε τὸν ἄρτον του διὰ τοῦ ἰδρωτός τῆς ἐργασίας του. Τὰ πρῶτά μου παιγνίδια δὲν ἦσαν παιγνίδια πλουσιοπαίδων· τὰ παρδαλὰ χαλίκια τοῦ ποταμοῦ καὶ τὸ γνωστότατον ἐκεῖνο ἔντομον, τὸ ὁποῖον οἱ παῖδες ἀφίνουσιν ἐλεύθερον νὰ πετᾷ δεδεδεμένον εἰς τὸ ἄκρον κλωστῆς, ταῦτα ἦσαν τὰ μόνα μου παιγνίδια.

» Ἱερεὺς γηραιός, ἀνὴρ σεβάσμιος καὶ ἀπηλλαγμένος τῶν κατὰ χθονίων δεσμῶν τοῦ φανκτισμοῦ ὑπῆρξεν ὁ Χείρων μου καὶ ὁ Μέντωρ μου. Μετ' ἐθρεψε διὰ τοῦ δυνατοῦ μυαλοῦ τῶν λεόντων τῆς Ρώμης καὶ τῶν Ἀθηνῶν, καὶ τὰ χεῖλη του ἔσταξαν εἰς τὰ ὦτά μου τὸ εὐῶδες τῆς φρονήσεως μέλι. Εἰρήνη εἰς τὸν ὕπνον σου, σοφὴ καὶ σεβάσμιε γέρον, ὅστις μ' ἐδίδασκες τὰ πρῶτα μαθήματα τῆς ἐπιστήμης καὶ μ' ὑπέδειξες τὰ πρῶτα παραδείγματα τῆς ἀρετῆς!

» Ἀλλ' ἤδη ἡ ἐνδοξὸς ἐκείνη ἀτμόσφαιρα τὴν ὑποῖαν ἐπέχυσεν ἐπὶ τῆς πατρίδος ἡ μεγαλοφυΐα ἐνὸς μόνου ἀνδρός καὶ ἡ ἀνδρεία ἐνὸς λαοῦ, ἐμέθυσε τὰς αἰσθήσεις μου πάσας καὶ ἐκίνησε εἰς παλμούς τὴν νέαν μου ψυχὴν. Ἡ Γαλλία τὴν ἐπαύριον τοῦ ἡφαιστείου τοῦ ἐμφυλίου πολέμου συνέψαυσε τὰς δυνάμεις τῆς παρεσκευάζετο νὰ τὰς ἐκσφενδονίσῃ κατὰ τῆς Εὐρώπης, ἡ δὲ οἰκουμένη ἐκπληκτος, ὅν μὴ ὑποταγμένη, ὑπεχώρει πρὸ τῆς ὀρμῆς τοῦ ἀκρατήτου χειμᾶρος. Τίς ἀνθρώπος, τίς Γάλλος θὰ ἔβλεπε μετ' ἀδιαφορίας τὴν ἡχὴν ἐκείνην τῆς νίκης τὴν ἀντανάκλωμένην ὑπὸ μυριάδων καρδιῶν!

» Μόλις ἐξελθὼν τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ᾔσθάνθην ὅτι ἡ τιμὴ εἶνε πολυτιμώτερά τῆς ζωῆς. Ἡ πολεμικὴ τῶν τυμπάνων μελωδία ἀπέσπασε ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου δάκρυα ἀρρενωπὰ καὶ γενναῖα. «Καὶ ἐγώ, ἔλεγον παρακλουθὼν τὴν μουσικὴν τῶν συνταγματῶν εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Θεωώσης, καὶ ἐγώ θέλω νὰ δρέψω δάφνας καὶ ἄς τὰς πατίσω διὰ τοῦ αἵματός μου! » Τὴν

ὤχραν ἐλαίαν τῆς εἰρήνης τὴν περιετρόνουν. Μάτην μ' ἔλεγον ἐγκώμια τῶν εἰρηνικῶν θριάμβων τοῦ δικηγορικοῦ βήματος, τῶν τρυφηλῶν ἀπολαύσεων τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς χρηματιστικῆς ἐπιστήμης. Ἐγὼ προτίμων τὴν σπάθην μᾶλλον ἢ τὴν τήβεννον τῶν Κικερώνων μας, τὸν ἐπενδύτην τῶν μεγιστάνων μας, τὸν ἐλεφάντινον δίφρον τῶν νομοθετῶν μας, τὸν πλοῦτον τῶν Ὀμογενῶν μας. Θὰ ἔλεγες ὅτι ἐθήλασα γάλα τῆς Ἐννοῦς. «Νίκη ἢ θάνατος» ἦτο τὸ σύνθημά μου καὶ ἦμην δεκάτῃ μόνις ἐτῶν!

» Μετὰ πόσης εὐγενοῦς περιφρονήσεως ἤκουον τὴν ἱστορίαν τῶν πολιτικῶν μας πρωτέων! Διὰ τίνος περιφρονητικοῦ μειδιάματος ἐξυτέλιζον τοὺς σκαιοὺς καὶ αἰσχροκερδεῖς οἰκονομολόγους, οἵτινες ἐγκυλιόμενοι ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων μεγαλοπρεποῦς ἄρματος ὁδηγοῦνται ὑπὸ ἡνιόχου χρυσοστολίστου εἰς τὸ ἰδιαιτέρον δωμάτιον τίς οἶδε τίνος Ἀσπασίας! Ἀλλ' εἰάν ἤκουον ἐπαναλαμβάνομένους τὰς ἡνδραγαθίας τῶν ἱπποτῶν τῆς Στραγγύλης σραπέζης, ἢ ἐξυμνουμένην διὰ στίχων κορυφῶν τὴν ἀνδρείαν τῶν σταυροφόρων, πρὸ τῶν νεαρῶν ὀφθαλμῶν μου ἔνκαπτε φλόξ, πρόδρομος τοῦ πυρὸς τῶν μαχῶν.

» Ἀ! παρὰ πολὺ ἐμκραινόμην καὶ ὁ χαλινός μου καταφαγωθείς ὑπὸ τῆς ἀνυπομονησίας ἔμελλεν ἔτι νὰ συντριβῇ, ὅτε ἡ πατρικὴ φρόνησις τὸν ἔλυσε.

» Φύγε, μ' εἶπε, προσπαθὼν ἀλλὰ μάτην νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα. Δὲν σ' ἐγέννησε τύραννος, καὶ δὲν θέλω νὰ δηλητηριάσω τὴν ζωὴν τὴν ὁποίαν ἐγὼ σ' ἔδωκα. Ἡλπίζαν ὅτι ἡ χεὶρ σου θὰ ἔμενεν ἐν τῇ καλύβῃ μας νὰ μου κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμούς, ἀλλ' ὅμως ὁ ἐγωϊσμός πρέπει νὰ σιωπᾷ ἐνώπιον τῆς φιλοπατρίας. Αἱ εὐχαί μου θὰ σ' ἀκολουθῶσιν εἰς τὰ πεδία ὅπου ὁ Ἄρης θερίζει τοὺς ἥρωας. Εὐχομαι νὰ ξιωθῇς τοῦ βραδείου τῆς ἀνδρείας καὶ νὰ φανῇς καλὸς πολίτης ὡς ἐφάνης καλὸς υἱός!

» Καὶ ταῦτα λέγων μ' ἤνοιξε τὰς ἀγκάλας του. Ἐγὼ δὲ ἐρρίφθην εἰς αὐτὰς καὶ ἀμφοτέροι ἐκλαίομεν, καὶ ἐγὼ ὑπεσχέθην ὅτι θὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν ἐστίαν μας εὐθὺς ὡς τὸ ἄστρον τῆς τιμῆς προσηλωθῇ ἐπὶ τοῦ στήθους μου. Ἀλλ' οἶμοι! ὁ τάλας δὲν ἐπέπρωτο νὰ μ' ἐπανίδῃ. Ἡ Μοῖρα ἥτις ἤδη ἐχρύσανε τὸ νῆμα τῆς ζωῆς μου ἀπέκοψεν ἀσπλάγχχνως τὸ ἰδικόν του. Χεὶρ ξένου ἐκλείε τὰ βλέφαρά του, ἐν ᾧ ἐγὼ ἐκέρδαινον τὴν πρώτην ἐπωρίδα κατὰ τὴν ἐν Ἰένη μάχην.

» Ἀνθυπολοχαγὸς ἐν Ἐυλῷ, λοχαγὸς ἐν Βαγγράμῃ καὶ τιμηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ αυτοκράτορος διὰ παρασῆμου ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ταγματάρχης κατὰ τὴν μάχην τοῦ Ἀλμείδα, ἀντισυνταγματάρχης ἐν Βαδαγιόρ, συνταγματάρχης ἐν Μοσκόβῃ ἐπιὸν μέχρι στεφάνης τὸ ποτήριον τῆς νίκης. Ἀλλὰ ἐδοκίμασα ὅμως καὶ τὸ ποτήριον τῆς πικρίας καὶ τῆς δυστυχίας. Αἱ παγωμέναι πεδιδάδες τῆς Ῥωσίας μὲ εἶδον μόνον μεθ' ἐνὸς οὐλαμοῦ ἀνδρείων τοῦ τελευταίου λειψάνου τοῦ σώματός μου, τρώγοντα τὸ θνητὸν σκήνωμα ἐκείνου, ὅστις τοσάκις μ' ἔφερεν εἰς τὸ μέσον τῶν ἐχθρικῶν ταγμάτων. Ἀγαπητὸς καὶ πιστὸς συγκοινωνὸς τῶν κινδύνων μου, χάσας τυχαίως τὰς

πέταλά του πλησίον τῆς Σκολένσκης, ἀφίερωσε καὶ αὐτὴν τὴν σκιάν του εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ κυρίου του καὶ ἔκχευε τὸ δέριμα του προπύργιον καὶ προστασίαν τῶν πεγυωμένων καὶ πληγωμένων ποδῶν μου.

» Ἡ γλῶσσά μου ἀδυνατεῖ νὰ παραστήσῃ τὰς περιπετείας τῆς ὀλεθρίας ἐκείνης ἐκστρατείας. Ἰσως ἡμέραν τινὰ τὰς περιγράψω βήπτων τὴν γραφίδά εἰς τὰ δάκρυα..... τὰ δάκρυα τὸν φόρον τῆς ἀσθενοῦς ἀνθρωπότητος. Καταληφθέντες ὑπὸ τοῦ παγετοῦ κατὰ τὴν κατεψυγμένην ἐκείνην ζώνην, ἄνευ πυρός, ἄνευ ἄρτου, ἄνευ ὑποδημάτων, ἄνευ μέσων μεταφορᾶς, ἐστερημένοι τῆς βοηθείας τῆς τέχνης τοῦ Ἀσκληπιοῦ, παρενοχλούμενοι ὑπὸ τῶν Κοζάκων, ἀπογυμνούμενοι ὑπὸ τῶν χωρικῶν τῶν αὐτόχρημα ἐχιδνῶν, ἐβλέπομεν ἀνκύδους τοὺς κεραυνούς μας, εἰς τῶν ἐχθρῶν τὰς χεῖρας, ἐξερεύγοντας τὸν θάνατον ἐναντίον ἡμῶν αὐτῶν. Τί ἄλλο νὰ σὰς εἶπω; Τὴν διάβασιν τοῦ Βερεζίνα, καὶ ὅλον ἐκεῖνον τὸν χαλασμόν..... ἀλλὰ αἰσθάνομαι ὅτι ἡ λύπη μ' ἀποπλανᾷ καὶ ὁ λόγός μου θὰ προσλάβῃ τὴν πικρίαν τῶν ἀναμνήσεων τούτων.

» Ἡ φύσις καὶ ὁ ἔρως μ' ἐπεφύλαττον βραχεῖαν μὲν ἀλλὰ πολύτιμον παρρησίαν. Ἀναλαβὼν ἐκ τῶν κόπων μου ἔβλεπον ἡμέρα διερχομένας τὰς ἡμέρας μου εὐτυχεῖς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς πατρίδος εἰς τὰς ἡσύχους κοιλάδας τῆς Νανσῆ. Ἐν ᾧ δ' αἱ φάλαγγες ἡμῶν παρεσκευάζοντο εἰς νέας μάχας, ἐν ᾧ συνήθροίζον περὶ τὴν σημαίαν μου τρισχιλίους νέους μαχητὰς, πάντας ἀπόφασιν ἔχοντας νᾶνοῖζωσιν εἰς τοὺς ἀπογόνους των τὴν ὁδὸν τῆς δόξης, νέον τι αἰσθημα ὅπερ ἠγνόον ἕως τότε εἰσέδυσε λαθραίως εἰς τὴν ψυχὴν μου.

» Πεπροικισμένη διὰ πάντων τῶν δώρων τῆς φύσεως, καὶ τῶν καρπῶν ἐξαιρέτου ἀνατροφῆς, ἡ νέα καὶ συμπαθὴς Κλημεντίνα μόλις ἐξήρχετο ἐκ τοῦ σκότους τῆς παιδικῆς ἡλικίας καὶ ἠτοιμάζετο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ τερπνὰ ὄνειρα τῆς νεότητος. Δεκαοκτὼ ἀνοίξεις ἀπετέλουν τὴν ἡλικίαν της. Οἱ γεννήτορες αὐτῆς ἐξένιζον ἀρχηγούς τινες τοῦ στρατοῦ καὶ ἡ φιλοξενία αὐτῇ καὶ τοὶ δὲν ἦτο δωρεάν, δὲν ἦτο ὅμως διὰ τοῦτο καὶ ὀλιγώτερον ἐγκάρδιος. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἶδον τὴν κόρην των καὶ τὴν ἠγάπησα. Ἡ πρωτόπειρος καρδία της ἐμειδίασεν εἰς τὴν φλόγα μου, καὶ κατὰ τὰς πρώτας μου ἐκδηλώσεις, ἃς μοι ὑπηγόρευσε τὸ πάθος μου, εἶδον τὸ μέτωπόν της χρωματιζόμενον ὑπὸ ἐπαφροδίτου αἰδοῦς. Ἀντηλλάξαμεν τοὺς ὅρκους λαμπράν τινὰ ἐσπέραν τοῦ Ἰουνίου ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ κήπου, ἐν ᾗ ὁ μακάριος πατήρ της ἐδρόσιζεν ἐνίοτε τοὺς διψῶντας ἀξιωματικούς. Ὁμωσα ὅτι θὰ γείνη σύζυγός μου καὶ ἐκείνη ὑπεσχέθη ὅτι θὰ εἶνε ἰδική μου, ἔκχευε δὲ καὶ τι πλεόπερον. Ἡ εὐτυχία μας εἰς πάντας ἀγνωστος διήρχετο ὡς ῥυαξ, οὗτινος τὸ διαχυγὲς νᾶμα οὐδεμίαν καταιγὶς ἐτάραξε, καὶ ὅστις ῥέων ἡσυχῶς ἐν μέσῳ ἠνθισμένων ὀχθῶν διαχέει εὐάρεστον δρόσον εἰς ὅλον τὸ ἄλσος ὅπερ σκέπει τὸ σεμνὸν ρεῖθρόν του.

» Κεραυνὸς αἰφνης μᾶς ἀπεχώρισεν ἐν ᾧ ὁ νόμος καὶ ἡ Ὀρησκεία παρε-

σκιευόμενα νὰ συναρμόσῃ τοὺς γλυκυτάτους ἡμῶν δεσμούς. Ἀπῆλθον πρὶν ἢ δυνηθῶ νὰ δώσω τὸ ὄνομά μου εἰς ἐκείνην ἥτις μ' εἶχε δώσει τὴν καρδίαν της. Ὑπεσχέθην ὅτι θὰ ἐπανεέλθω καὶ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ με περιμένῃ ἀπαλλαγθεὶς τῶν ἀγκυλῶν της καταβεβρεγμένος ὑπὸ τῶν δακρύων της, ἔδραμον εἰς τὰς δάφνας τῆς Δρέσδης καὶ τὰς κυπρίσους τῆς Λειψίας. Γραμμαί τινες ὑπὸ τῆς χειρὸς της γεγραμμέναι ἦλθον μέχρις ἐμοῦ κατὰ τὸ διὰ-λειμμα δύο μαχῶν. «Μετ' ὀλίγον θὰ εἶσαι πατήρ» μ' ἔγραφεν. Εἶμι. ἀρά γε; Κύριος οἶδε! Μὲ περιμένει; Τὸ πιστεύω. Βεβαίως πολὺ θὰ ὑπέφερε περιμένοντά με παρὰ τὴν κοιτίδα τοῦ βρέφους ἐκείνου, ὅπερ σήμερον θὰ εἶνε τεσσάρων ἐξ ἐτῶν καὶ ὅπερ ἠδύνατο καὶ αὐτὸ νὰ εἶνε πατήρ μου!

» Συγγνώμην διότι τόσο πολὺ λαλῶ περὶ τῆς δυστυχίας. Ἦθελον νὰ διηγηθῶ συντόμως τὰ κατὰ τὴν ἀξιοθρήνητον ταύτην ἱστορίαν, ἀλλ' ἡ δυστυχία τῆς ἀρετῆς ἔχει τι τὸ γλυκύθυμον ὅπερ μετριάζει τὴν πικρίαν τῆς λύπης!

» Ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν ἐν Λειψία καταστροφὴν ὁ γίγας τοῦ αἰῶνός μας καλέσας με εἰς τὴν σκηνὴν του μ' εἶπε:

» — Συνταγματάρχε, δύναται νὰ διέλθῃς διὰ τεσσάρων στρατῶν;

» — Μάλιστα, Μεγαλειότατε.

» — Μόνος καὶ ἄνευ συνοδείας;

» — Μάλιστα, Μεγαλειότατε.

» — Θὰ κομίσῃς ἐπιστολὴν εἰς Δανσίκεν.

» — Μάλιστα, Μεγαλειότατε.

» — Νὰ τὴν ἐγχειρίσῃς εἰς τὸν στρατηγὸν Ῥάπ.

» — Μάλιστα, Μεγαλειότατε.

» — Ἐνδεχόμενον νὰ συλληφθῇς ἢ καὶ νὰ φονευθῇς.

» — Μάλιστα, Μεγαλειότατε.

» — Διὰ τοῦτο ἀποστέλλω καὶ ἄλλους δύο ἀξιωματικούς ἔχοντας ἀντίγραφον τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς. Εἴσθε τρεῖς, οἱ ἐχθροὶ θὰ φονεύσουν τοὺς δύο, ὁ τρίτος θὰ φθάσῃ κίσιως καὶ ἡ Γαλλία θὰ σωθῇ.

» — Μάλιστα, Μεγαλειότατε.

» — Ὅστις ἐκ τῶν τριῶν ἐπανεέλθῃ θὰ εἶνε ὑποστράτηγος.

» — Μάλιστα, Μεγαλειότατε.

» Τοῦ διαλόγου τούτου ἐνθυμοῦμαι ὅλας τὰς λεπτομερείας, τοὺς λόγους ὅλους τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τὰς ἀποκρίσεις μου. Καὶ οἱ τρεῖς ἐξεκινήσαμεν κατὰ διαφόρους διευθύνσεις. Ἀλλ' αἴμοι! οὐδαὶς ἐπέτυχε, καὶ σήμερον μανθάνω ὅτι ἡ Γαλλία, φεῦ, δὲν ἐσώθη. Ἀλλὰ δὲν εἰξεύρετε πόσον δαιμονίζομαι βλέπων ἱστορικούς, οἵτινες ἀγνοοῦντες τί ἐστὶ καπνὸς πυρίτιδος, διηγοῦνται ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ἐλησμώνησε νὰποστεῖλῃ ὁδηγίαν εἰς τὸν στρατηγὸν Ῥάπ, μ' ἔρχεται ὁρεξίς νὰ τοὺς κόψω . . . τοῦλάχιστον τὸν λόγον.

» Αἰχμηχλωτός τῶν Ῥώσων ἐν Γερμανικῷ χωρίῳ κτύπησα νὰ εὐρω γέροντα σοφὸν ὅστις μ' ἀπέδειξε σπανιωτάτην φιλίαν καὶ ἀγάπην. Τίς θὰ μ' ἔ-

λεγεν ὅτι ἀπεναρρώθην ὑπὸ τοῦ ψύχους ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Λίμπερφελδ ὅτι ὁ ὕπνος ἐκεῖνος δὲν ἦτο ὁ τελευταῖος; Μάρτυς μου ὁ Κύριος ὅτι ἀπευθύνων ἐκ βάθους καρδίας τὸ ὕστατον χαῖρε εἰς τὴν Κλημεντίαν οὐδόλως ἤλπιζον ὅτι θά τὴν ἐπαινίδω ποτέ. Θά σε ἐπαινίδω λοιπόν, ὦ γλυκυτάτῃ καὶ πιστῇ μου Κλημεντίνα, ὃ σὺ ἡ ἀρίστη πασῶν τῶν συζύγων καὶ πασῶν πιθανῶς τῶν μητέρων! Ἀλλὰ τί λέγω; Τὴν ἐπαινέζω! Οἱ ὀφθαλμοί μου δὲν με ἀπατάωσιν! Ἐκείνη εἶνε, ἐκείνη! Ὅπως τὴν εἶχον ἀφ᾽ ἡσέ! Κλημεντίνα! ἔλα εἰς τὴν ἀγκάλην μου, εἰς τὴν καρδίαν μου! Καλὲ σεῖς, τί μ' ἐλέγετε τόσῃν ᾠρᾷ; Ὁ Ναπολέων δὲν ἀπέθανε καὶ ὁ κόσμος δὲν ἐγῆρασε τεσσαράκοντα ἔξ ἔτη, ἀφ' οὗ ἡ Κλημεντίνα εἶνε ἡ αὐτή! »

Ἡ μνηστὴ τοῦ Λέωντος εἰσῆρχετο ἤδη εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ βλέπουσα μετὰ πόσης οἰκειότητος καὶ τρυφερότητος τὴν ὑπεδέχετο ὁ συνταγματάρχης, ἀπέμεινε ὡς ἀπολελιθωμένη.

ΙΑ'

Ἔρωσ καὶ σπάθη.

Καὶ ἐπειδὴ ἡ Κλημεντίνα ἐδίσταζε προφανῶς νὰ ριφθῇ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Φουγᾶ, οὗτος μιμούμενος τὸν Μωάμεθ ἔδραμεν αὐτὸς εἰς τὸ βουνόν.

« ὦ Κλημεντίνα! εἶπε καταφιλῶν αὐτήν, ἡ καλὴ μου τύχη σ' ἀποδίδει σήμερον εἰς τὴν ἀγάπην μου! Ἀνευρίσκω τὴν σύντροφον τοῦ βίου μου καὶ τὴν μητέρα τοῦ τέκνου μου! »

Ἡ νεᾶνις ἐκπληκτος οὐδ' ἐσκέφθη καὶ νὰ ὑπερασπισθῇ. Εὐτυχῶς ὁ Λέων τὴν ἀπέσπασεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ συνταγματάρχου, παρεμβάινων ὡς ἄνθρωπος ἀπόφασιν ἔχων νὰ ὑπερασπίσῃ τὸ πρᾶγμα του.

« Κύριε! ἀνεφώνησε σφίγγων τὰς πυγμάς, ἀπατάσαι καὶ πολὺ, ἐὰν πιστεύῃς ὅτι γνωρίζεις τὴν νέαν. Ἡ νέα δὲν εἶνε τοῦ καιροῦ σου, ἀλλὰ τοῦ καιροῦ μας. Δὲν εἶνε ἡ μνηστὴ σου, ἀλλὰ μνηστὴ μου, ποτὲ δὲν ὑπῆρξε μήτηρ τοῦ τέκνου σου καὶ ἐλπίζω ὅτι θὰ γείνη μήτηρ τῶν τέκνων μου! »

Ἀλλ' ὁ Φουγᾶς ἦτο σιδηροῦς ἀνὴρ. Ἀρπάξας τὸν ἀντιπαλόν του ἀπὸ τοῦ βραχίονος τὸν περιέστρεψεν ὡς ἀνέμην καὶ αὐτὸς εὗρέθη ἀπέναντι τῆς νεάνιδος.

« Εἶσαι ἡ Κλημεντίνα; τὴν ἠρώτησε.

— Μάλιστα, κύριε.

— Εἶσθε μάρτυρες ὅτι εἶνε ἡ Κλημεντίνα μου! »

Ὁ Λέων ἐπανελάβε τὴν ἔφοδον καὶ δράξας τὸν συνταγματάρχην ἀπὸ τοῦ περιλαίμιου τοῦ φορέματός του :

« Ἀρκούν αἱ ἀστείότητες, τῷ εἶπε. Δὲν ἔχεις βεβαίως τὴν ἀξίωσιν νὰ διεκδικῇς ὅλας τὰς Κλημεντίνας τῆς γῆς. Ἡ κυρία ὀνομάζεται Κλημεντίνα Σαμπούχου, ἐγεννήθη εἰς τὴν Μαρτινίκαν, ὅπου σὺ ποτὲ δὲν ἐπάτησες, ὡς εἰκάζω ἐξ ὧσων μὰς διηγέθης πρὸ ὀλίγου. Εἶνε δεκαοκτὼ ἐτῶν. . . .

— Καὶ ἐκείνη!

— Ἄμ' δέ; ἐκείνη εἶνε σήμερον, κύριέ μου, ἐξήκοντα καὶ τεσσάρων ἐτῶν, διότι ἦτο δεκαοκτὼ ἐτῶν τὸ 1813. Ἡ κυρία Σαμπούκκου εἶνε γνωστῆς καὶ ἐντίμου οἰκογενείας. Ὁ πατήρ της, κ. Σαμπούκκος ἦτο δημόσιος ὑπάλληλος, ὁ δὲ πάππος της ἦτο εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. Βλέπεις λοιπὸν ὅτι οὔτε ἐκ τοῦ πλησίον οὔτε μακρόθεν ὑπάρχει ἡ ἐλαχίστη σχέσις μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτῆς. Ὡστε καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ ἡ κοσμιότης, ἀφίνω πλέον τὴν εὐγνωμοσύνην, σοὶ ἐπιβάλλουσι τὸ καθήκον νὰ τὴν ἀφήσης ἡσυχον!»

Καὶ ἀπωθήσας τὸν συνταγματάρχην τὸν ἔριψε μεταξὺ τῶν βραχιόνων τινὸς καθέδρας. Ὁ δὲ Φουγᾶς ἀνεπήδησεν ὥς ἐὰν εἶχε πέσει ἐπὶ μυρίων ἐλατηρίων· ἄλλ' ἡ Κλημεντῖνα τὸν ἀνεχαίτισε διὰ νεύματος καὶ μειδιάματος.

«Κύριε, τῷ εἶπε διὰ φωνῆς θωπευτικωτάτης, μὴ παραφέρεσθε κατ' αὐτοῦ, διότι μ' ἀγαπᾷ.

— Ἰσα ἴσα, διὰ τοῦτο δά!»

Ἀλλὰ κατεπραῦνθη, καὶ καθίσας τὴν νεάνίδα πλησίον τοῦ τὴν παρετήρησεν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν μετὰ εὐνοήτου προτοχῆς.

«Καλέ, αὐτὴ εἶνε, εἶπε. Ἡ μνήμη μου, οἱ ὀφθαλμοί μου, ἡ καρδίκα μου, ὅλαι μου αἱ αἰσθήσεις τὴν ἀναγνωρίζουσι καὶ λέγουσιν ὅτι εἶνε αὐτή! Καὶ ὅμως ἡ μαρτυρία τῶν ἀνθρώπων, ὁ ὑπολογισμὸς τῶν ἐτῶν καὶ τῶν ἀποστάσεων, ἐνὶ λόγῳ αὐτὰ τὰ πράγματα φαίνονται συντείνοντα νὰ με πείσωσιν ὅτι πλανῶμαι. Εἶνε λοιπὸν δυνατὸν δύο γυναῖκες νὰ ὁμοιάζωσι τόσον πολὺ; Μήπως εἶμαι παίγνιον πλάνης τῶν αἰσθήσεων; ἢ μήπως ἀνεῦρον τὴν ζωὴν διὰ νὰ χάσω τὸν νοῦν μου; Ὁχι. Ἐγὼ αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτὸν μου ἐν ἀρίστη κατὰστάσει. Ἀλλὰ τοῦτο μόνον ταραττει τὸν νοῦν μου: Κλημεντῖνα! ἐγὼ νομίζω ὅτι σ' ἐπαναβλέπω καὶ σὺ δὲν εἶσαι σύ! Αἶ! καὶ τέλος πάντων τί πειράζει; Ἐὰν ἡ τύχη ἥτις με σώζει ἀπὸ τοῦ τάφου ἐφρόντισε νὰ μοι προσφέρῃ τὴν εἰκόνα ἐκείνης, ἣν ἀγάπων, βεβαίως ἔγεινε τοῦτο διότι ἀπεφάτισε νὰ μ' ἀποδώσῃ κατ' ὀλίγον πάντα τάχαθ' ἅτινα εἶχον ἄλλοτε. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ μ' ἀποδώσῃ ἴσως τὰς ἐπωμίδας μου, μεθαύριον τὴν σημαίαν τοῦ εἰκοστοῦ τρίτου συντάγματος, σήμερον τὸ ἀξιολάτρευτον ἄν, οὐ ἕνεκα ἡ καρδίκα μου ἡσθάνθη τοὺς πρώτους παλμούς! ὦ ζωτα εἰκὼν τοῦ θελκτικωτάτου καὶ προσφιλεστάτου παρελθόντος, πίπτω πρὸ τῶν ποδῶν σου, γενοῦ σύζυγός μου!»

Καὶ ὁ διαβολάνθρωπος οὗτος ἄμ' ἔπος ἄμ' ἔργον ἐξετέλεσεν ὃ τι εἶπεν, οἱ δὲ αὐτόπται τῆς ἀνελπίστου ταύτης σκηνῆς ἀνέφξαν ὑπὸ θάμβους τοὺς ὀφθαλμούς. Ἀλλ' ἡ θεία τῆς Κλημεντίνης ἡ γηραιὰ καὶ αὐστηρὰ παρθένος Βιργινία Σαμπούκκου ἔκρινε ὅτι κχιρὸς ἦδη νὰ ἐπέμβῃ καὶ ἀποδείξῃ τὴν αὐστηρότητά της. Ἐξέτεινε πρὸς τὸν Φουγᾶν τὰς μακρὰς καὶ κατεσκληκυίας χεῖράς της, ἀνωρθώθη μετὰ ζωηρότητος καὶ τῷ εἶπε διὰ φωνῆς τραχυτάτης:

«Αἶ, φθάνει, κύριε. Ὡς εἶνε νὰ παύσῃ τὸ σκανδαλῶδες τοῦτο παίγνι-

διον Ἡ ἀνεψιά μου δὲν εἶνε διὰ τὴν εὐγενίαν σου. Τὴν ὑπεσχέθην ἄλλου καὶ τὴν ἔδωκα. Μάθε ὅτι μεθαύριον, τὴν 19 τοῦ μηνὸς καὶ ὥραν 10 π. μ. θὰ στεφανωθῇ τὸν κύριον Λέοντα Ῥενάλτον, τὸν εὐεργέτην σου!

— Καὶ ἐγὼ δὲν θάφῃσω ἐννοεῖς, κυρά θειά; Καὶ ἂν τὴν ἰδῶ ὅτι ἔχει ὄρεξιν νὰ τον στεφανωθῇ, θά.....,

— Τί θὰ κάμῃς;

— Θὰ τὴν καταρασθῶ! » Καὶ ὁ μὲν Λέων δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ γελάσῃ. Διότι ἡ κατάρκ τοῦ εἰκοσιτετραετοῦς τούτου συνταγματάρχου τῷ ἐφάνετο κωμικὴ καὶ μᾶλλον ἢ φοβερά. Ἀλλ' ἡ Κλημεντίνικ ὠχρίσασα ἔκλαυσε πικρῶς καὶ κατέπεσε καὶ αὐτὴ πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Φουγῆ.

« Κύριε, ἀνεφώνησε καταφιλοῦσα τὰς χεῖράς του, μὴ καταρᾶσθε τάλαιναν νεάνιδα ἣτις σὺς σέβεται, σὰς ἀγαπᾷ καὶ προθύμως θὰ θυσιάσῃ εἰς ὑμᾶς τὴν εὐδαιμονίαν της ἂν το ἀπαιτήσητε. Ναί, μὰ τὰ δείγματα τῆς ἀγάπης τὰ ὅποια ἀπέδειξα ὑπὲρ ὑμῶν ἐπὶ ἓνα ἡδὴ μῆνα, μὰ τὰ δάκρυα τὰ ὅποια ἔχυσα ἐπὶ τοῦ φερέτρου σας, μὰ τὸν ζῆλον τὸν ὅποιον ἔδειξα ἐπισπεύδουσα τὴν ἀνάστασίν σας, σὰς ἐξορκίζω νὰ μὴ σὺς συγχωρήσητε. Δὲν ὑπανδρεύομαι τὸν Λέοντα ἂν ὑμεῖς μ' ἐμποδίσητε, δὲν θὰ κάμω τίποτε ἄνευ τῆς ἀδείας σας, ναί, ἀλλὰ πρὸς Θεοῦ μὴ με καταρᾶσθε!

— Φίλησέ με, εἶπεν ὁ Φουγῆς. Ὑποχωρεῖς; συγχωρῶ».

Ἡ Κλημεντίνικ ἀνηγέρθη ἁπτινοβολοῦσα ὑπὸ χαρᾶς καὶ ἔτεινε τὸ μέτωπόν της εἰς τὸν συνταγματάρχην. Ἡ ἐκπληξὶς καὶ τὸ θάμβος τῶν παρόντων καὶ μάλιστα τῶν διαφορομένων εὐκολώτερον εἶνε νὰ ἐννοηθῇ ἢ νὰ περιγραφῇ. Ποῦ ἠκούσθη παλαιὰ μορία νὰ ἐπινοῇ νόμους διαλύουσα γάμους καὶ ἐπιβᾶλλουσα τὴν θέλησίν της ἐν ξένῃ οἰκίᾳ! Ἡ εὐμορφος καὶ κομψὴ Κλημεντίνικ ἡ τόσον φρόνιμος, εὐπειθὴς καὶ εὐδαίμων διότι ἔμελλε νὰ λάβῃ ἄνδρα τὸν Λέοντα Ῥενάλτον, ἀπολακτίζουσα αἴφνης τὴν ἀγάπην της, τὴν εὐτυχίαν της καὶ σχεδὸν τὸ καθῆκον αὐτῆς χάριν τῆς ἰδιοτροπίας παρεισάκτου ἀνδρός! Ὁ ἰατρός Νιμπὸρ ὡμολόγησεν ὅτι τὸ πρᾶγμα ἦτο ἀνεξήγητον καὶ δυσχερέςτατον. Ὁ δὲ Λέων τὰ πάντα ἤθελεν ἀντρεῖν εἰ μὴ ἀνεχαιτίζεν αὐτὸν ἡ μήτηρ του. « Ἀ! τέκνον μου δύσμοιρον, τῷ ἔλεγε, τί ἤθελες καὶ μὰς τον ἔφρες ἔδω; — Ἐγὼ πταίω, ἀνεφώνει ὁ κ. Ῥενάλτος. — Ὅχι, ἀντέλεγεν ὁ ἰατρός Μαρτοῦ, ἐγὼ πταίω καὶ ὄχι ἄλλος». Τὰ μέλη τῆς ἐκ Παρισίων ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς συνέζήτουν μετὰ τοῦ συνταγματάρχου Ῥολλὼν «Μήπως ἀνέστησαν παράφρονες ἄνθρωποι; ἢ μήπως ἡ ἀνάστασις ἐπήνεγκε διαταράξει τινὰς τοῦ νευρικοῦ συστήματος; ἢ μήπως ἡ κατὰ τὸ δεῖπνον κατάχρησις τοῦ οἴνου καὶ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν διετάραξε τὸν ἐγκέφαλόν του; Τί περίεργος αὐτοψία εἰ μὴ ἦτο δυνατόν νὰ ἀνταμώσιν εὐθὺς τότε ἐνώπιον πάντων τὸν Φουγῆν! — Εἰς οὐδὲν θὰ ὠφελήσῃ, ἡ αὐτοψία, ἔλεγεν ὁ συνταγματάρχης τοῦ εἰκοστοῦ τρίτου συντάγματος, διότι ναὶ μὲν θὰ δείξῃ ἴσως τὴν αἰτίαν τῆς παραφροσύνης τοῦ ἀτυχοῦς τούτου, ἀλλ' οὐδόλως θὰ ἐξηγήσῃ τὸ πάθος τῆς

νεαυίδος καὶ τὴν συγκίνησιν. Ἦτο ἄρα γε βασκανία, μηχανητισμός; τίς οἶδε.

Ἐν ᾧ δὲ οἱ φίλοι καὶ οἱ συγγενεῖς ἐκλαλον καὶ ὠδύροντο, συνεζήτουν καὶ ἐψυθύριζον περὶ τοῦ Φουγᾶ, αὗτος μειδίων καὶ γαλήνιος κατωπτιζατο εἰς τὰ ὄμματα τῆς Κλημεντίνας, ἥτις καὶ αὐτὴ τὸν ἐθεώρει μετὰ τρυφερότητος.

«Α! μὰ τέλος πάντων πρέπει νὰ παύσῃ τὸ σκάνδαλον! ἀνεφώνησεν ἡ Βιργινία Σαμπούκου ἡ ἀψιτηρά. «Ἐλκ, Κλημεντίνα!»

Ἀλλ' ὁ Φουγᾶς μετ' ἀπορίας ἠρώτησε:

«Δὲν κατοικεῖ λοιπὸν ἐδῶ;

— «Ὁχι, κύριε, κατοικεῖ μαζί μου!

— Τότε λοιπὸν θά τὴν συνοδεύσω ἐγώ. Ἀγγελέ μου! θέλεις νὰ λάβῃς τὸν βραχίονά μου;

— «ὦ! μάλιστα, κύριε! μετὰ χαρᾶς».

Ὁ Λέων ἔβρυχε τοὺς ὀδόντας ψιθυρίζων:

«Περίφημα! ὁμιλεῖ εἰς αὐτὴν μετὰ πόσης αἰκιότητος καὶ ἐκαίνει τὸ θεωρεῖ φυσικώτατον!»

Ἀναζητήσας δὲ τὸν πῦλόν τοῦ ἵνα ἐξέλθῃ τοῦλάχιστον μετὰ τῆς θείας, δὲν τὸν ἀνεῦρε, διότι ὁ Φουγᾶς ὥς μὴ ἔχων πῦλον τὸν εἶχε λάβει αὐτὸς ἀδιαφορῶν ἐάν ἦτο ἰδιὸς τοῦ ἢ μή. Ὡστε ὁ τάλας ἐραστῆς καλύψας τὴν κεφαλὴν διὰ κασκέττου, ἠκολούθησε τὸν Φουγᾶν καὶ τὴν Κλημεντίναν, ἔχων πλησίον τοῦ τὴν σεβασμίαν Βιργινίαν, ἥς ὁ βραχίων ἦτο κοπτερός ὡς δρέπανον.

Κατὰ τινὰ δὲ τύχην ἀνανεομένην σχεδὸν καθ' ἐκάστην, εὐρέθη καθ' ὁδὸν ὁ συνταγματάρχης τῶν θωρακοφόρων, ἡ δὲ Κλημεντίνα τὸν ἔδειξεν εἰς τὸν Φουγᾶν λέγουσα.

«Εἶνε ὁ κύριος Μαρνέ; θαρρῶ ὅτι μὲ καλοβλέπει, ἀλλὰ ποτὲ δὲν μ' ἤρεσε. Ὁ μόνος διὰ τὸν ὅποιον ἡ καρδίκα μου πάλλει εἶνε ὁ Λέων.

— Καὶ ἄμ' ἐγώ; ἠρώτησεν ὁ Φουγᾶς.

— «ὦ! ὑμεῖς διαφέρετε. Ἐγὼ τῆς σεβόμικι καὶ σας φοβοῦμαι. Σᾶς θεωρῶ ὡς καλὸν καὶ σεβαστὸν συγγενῆ.

— Εὐχαριστῶ!

— Σᾶς λέγω τὴν ἀλήθειαν, καθ' ὅσον δύναμαι νὰ ἐξηγήσω τί αἰσθάνεται ἡ καρδίκα μου. Διότι, πρέπει νὰ το ὁμολογήσω, καὶ ἐγὼ δὲν το ἐννοῶ καλὰ καλὰ καὶ ὄχι μόνον τὸ αἰσθημικόν μου δὲν ἐννοῶ, ἀλλ' οὐδὲ τὸν ἑαυτὸν μου.

— ὦ ἄνθος ἀγνὸν τῆς ἀθωότητος, λατρεύω τὴν ἐρασμίαν σου ἀμνηχανίαν. Ἄφες τὸν ἔρωτα νὰ ἐργασθῇ καὶ ἐκεῖνος θὰ καθαρίσῃ τὰ πράγματα.

— «Εὐρὼ καὶ ἐγώ; . . . ἴσως . . . Ἀλλ' ἰδοὺ ἐφθάσαμεν. Καληνύκτα, κύριε, φιλήσατέ με! . . . Καληνύκτα, Λέων. Μὴ μαλλώσετε μὲ τὸν κ. Φουγᾶν, διότι τὸν ἀγαπῶ πάρα πολύ, ἀλλὰ ἡ πρὸς σέ ἀγάπη μου εἶνε ἄλλο πρᾶγμα».

Καὶ ἡ θεία καὶ ἡ ἀνεψιὰ εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν των χωρὶς ἡ κ. Βιργινία νὰποκριθῇ εἰς τὴν καληνύκτα τοῦ συνταγματάρχου.

(Ἔπεται συνέχεια)

Μετάφρασις Π. Ι. Φ.